

Asia: VN/11019/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maanalaisen verkkoinfrastruktuurin sijaintitiedoista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Millaisia taloudellisia, toiminnallisia, yhteiskunnallisia tai muita vaikutuksia tunnistatte? Miten arvioitte uuden toiminta- ja toteutusmallin tai muut edustamallenne taholle aiheutuvat seuraukset?

Nykytilanteessa Oulun Veden toimittaessa verkkotiedot suoraan toimijoille kaivuvahinkojen määrä ja niiden vaikutukset ovat olleet hyvin vähäiset, joten vesihuoltolaitoksen näkökulmasta varsinaista tarvetta keskitetyn järjestelmän luomiseen ei ole. Vesihuoltolaitoksen näkökulmasta keskitetyn palvelun hyödyt jäävät varsin vähäisiksi.

Oulun Veden näkemyksen mukaan myös verkkotietojen toimitustavan valinnassa tulee erityisesti ottaa huomioon turvallisuusnäkökulma. Oulun Veden näkemyksen mukaan kriittisen infrastruktuurin, jota vesihuoltoverkot ovat, tietojen keskittäminen valtakunnalliseen palveluun on turvallisuusriski. Valtakunnallisen palvelun tulisi toimia välityskanavana, johon verkkotoimijat toimittavat tiedon ainoastaan toiminta-alueestaan.

Lain mukanaan tuomat vaatimukset lisäävät vesihuoltolaitoksen kustannuksia. Uhkana on, että järjestelmän kokonaiskustannukset muodostuvat vesihuoltolaitokselle merkittäviksi.

2. Miten näette uusien toimijoille asetettujen velvoitteiden, kuten esimerkiksi rekisteröintivelvoitteiden, tiedonantovelvoitteiden, turvallisuusvelvoitteiden ja näyttötoimintavelvoitteiden, toimivuuden edustamanne tahon näkökulmasta?

Oulun Vedellä ei ole nykyisellään näyttöpalvelua. Näyttöpalvelua ei ole monilla muillakaan vesilaitoksilla. Verkkotietokyselyt saadaan nykyisellään hoidettua sujuvasti laitoksen omien järjestelmien kautta.

Näyttöpalvelu vaatisi lisäresurssointia ja aiheuttaisi merkittäviä kustannuksia. Näyttöpalvelusta saatava hyöty on kyseenalainen, koska kaikkien vanhojen vesihuoltolinjojen osalta dokumentaatiota

ei ole rakennusvaiheessa tehty kattavasti, joten linjojen sijainnista ei ole tarkkaa tietoa, eikä sitä ole jälkikäteen mahdollista selvittää.

3. Miten 26 §:n verkkotietojärjestelmän luokat toimivat näkökulmastanne ja ovatko esitetyt verkkotietojärjestelmien tietoturva vaatimukset riittävän kattavat?

Verkkotietojärjestelmien luokittelussa tulee ottaa huomioon toimialakohtaiset erityispiirteet ja riskit. Tietoturva vaatimusten tulee olla järkeviä suhteessa riskeihin. Tietoturva vaatimuksia määritettäessä tulee kiinnittää huomioita vaatimusten todelliseen vaikuttavuuteen.

4. Miten näette sähköisen tietopisteen rahoituksen ja toimialoilta perittävät maksut nyt ja tulevaisuudessa?

Vesihuoltolaitokselle ei saa aiheutua kohtuuttomia kustannuksia järjestelmästä. Verkkotoimijan näkökulmasta aiheutuvien kustannusten ja järjestelmästä saatavien hyötyjen tulee olla tasapainossa. Vesihuoltolaitoksen verkostoille kaivuvahinkojen riski on kokonaisuutena vähäinen, joten myös järjestelmän hyödyt jäävät vähäisemmiksi. Tämä tulee huomioida verkkotoimijoiden kustannusvastuuta määritettäessä. Oulun Veden näkemyksen mukaan palvelun kustannukset tulee kattaa ensi sijassa käyttäjiltä perittävillä maksuilla.

Lainvalmisteluvaiheessa ei ole esitetty arvioita verkkotietokyselyistä perittävistä maksuista. Palvelun muuttuminen maksulliseksi todennäköisesti rajaa kyselyt vain todelliseen tarpeeseen. Verkkotoimijan näkökulmasta riskit kasvavat, jos verkkotietokyselyt jäävät tekemättä maksuista tai järjestelmän käyttöön liittyvistä asioista johtuen.

5. Miten arvioitte verkkotietokyselyn määrääjat sekä verkkotoimijalle asetetun määrääjan ilmoittaa verkkotietokyselyssä pyydetty tiedot Liikenne- ja viestintäviraston tietopisteeseen?

Verkkotietojen toimittamiseen esitetty 3 päivän määräaika on liian lyhyt. Tietojen toimittamiseen tulee varata aikaa vähintään 5 työpäivää. Lisäksi verkkotoimijalla tulee olla mahdollisuus pidentää aikaa häiriötilanteissa. Verkkotoimijalla tulee olla lisäksi oikeus kysyä tietojen pyytäjältä tarkentavia tietoja ennen määrääjan käynnistymistä.

Verkkotietokyselyt tulevat todennäköisesti painottumaan tiettyihin ajankohtiin, joten määrääjoissa tulee ottaa huomioon verkkotoimijan näkökulmasta työkuorman vaihtelun aiheuttamat vaikutukset tietojen toimituksen aikatauluun.

Oulun Veden näkemyksen mukaan sijaintiselvityspyyntöjen käsittelylle ei tule asettaa sitovaa määräaikaa, koska pyynnöt eivät jakaudu tasaisesti, joten niiden käsittely voi ajoittain ruuhkautua.

6. Miten arvioitte verkkoinfrastruktuurin sijaintitietojen käsittelyn kokonaisturvallisuutta ja uusien turvallisuusvaatimuksien riittävyttä ja kattavuutta?

Nykyinen toimijoille hajautettu sijaintitietojen hallinnointi on turvallisempi kuin esitetty keskitetty sijaintitietopiste.

Turvallisuusasiat on otettu laissa huomioon, mutta tietojen siirto järjestelmien välillä lisää aina tietoturvariskejä. Järjestelmätoimittajilla on keskeinen rooli verkkotietojärjestelmien tietoturva vaatimusten varmistamisessa.

7. Muita huomioita tai kommentteja hallituksen esityksestä?

Henkilöturvallisuusselvitysvaatimus on sinällään hyvä, mutta sen käytännön toteutus lain vaatimusten mukaisessa laajuudessa aiheuttaa selvitystarpeen merkittävän kasvun. On epävarmaa, miten näin laajamittaiset henkilöstön turvallisuusselvitykset on mahdollista käytännössä hoitaa. Turvallisuusselvitykset koskisivat vesihuoltolaitoksella pääosaa henkilöstöstä. Etukäteen tulee linjata myös se, miten turvallisuusselvityksestä saatujen arviointien kanssa toimitaan. Esimerkiksi, millä perusteilla henkilön pääsy verkkotietoihin tulee evätä.

Vesihuoltoverkostojen tietojen luotettavuus vaihtelee usein merkittävästi eri verkosto-osissa. Keskitetyssä mallissa tietojen toimituksen yhteydessä ei välity myöskään tietoa esim. tietoihin liittyvistä epävarmuuksista.

Kriittisen infrastruktuurin toimialoista puuttuu vesihuolto. Vesihuolto on huoltovarmuuden näkökulmasta keskeinen, joten vesihuolto tulee lisätä kriittisten toimialojen listaukseen.

Sandqvist Hanna
Oulun Vesi